

To 5.2.2026 Carelia-sali

PIANON TITAANIT

Paavali Jumppanen,
piano

Jukka Untamala,
kapellimestari

JOENSUUN KAUPUNGINORKESTERI

www.joensuunkaupunginorkesteri.fi

Ohjelma

Sally Beamish:

Whitescape

Wolfgang Amadeus Mozart:

Sinfonia nro 25 g-molli KV 183

Allegro con brio

Andante

Menuetto & Trio

Allegro

Väliaika

Johannes Brahms:

Pianokonsertto nro 1 d-molli op. 15

Maestoso

Adagio

Rondo. Allegro non troppo

Esiintyjät

Paavali Jumppanen, piano

Paavali Jumppanen heittäytyy mielellään suurten teoskokonaisuuksien esittämiseen. Yksi ikäpolvensa aktiivisimmista ja kansainvälisesti menestyneimmistä suomalaispianisteista sujahtaa vaivatta Bachin Die Kunst der Fugesta Schönbergin pianokonserttoon ja Brahmsin konsertoista Beethovenin sonaatteihin. Hän on esiintynyt lukuisien kuulujen kapellimestarien kanssa, joista mainittakoon David Robertson, Susanna Mälkki, Osmo Vänskä, Esa-Pekka Salonen sekä Rafael Payare. Avantgardea rakastava Jumppanen on tehnyt yhteistyötä monien aikamme säveltäjien kanssa. Työskentely Pierre Boulezin, William Duckworthin, Henri Dutilleuxin, Perttu Haapasen ja Lauri Kilpiön kanssa on avannut Jumppaselle monipuolisen näkökulman musiikin alati ajassa muuttuvaan luonteeseen.

Opinnot veivät Jumppasen Sibelius-Akatemian kautta Sveitsiin, jossa hän työskenteli Krystian Zimermanin johdolla kolmen vuoden ajan. Baselin Musiikkiakatemiassa hän opiskeli pianon lisäksi fortepianon, klavikordin ja urkujen soittoa – Jumppanen esiintyykin nykyään myös urkurina. Venäläispianisti Konstantin Bogino on ollut Jumppaselle tärkeä mentori hänen uransa aikana.

Jumppanen vietti 2011–12 lukuvuoden vierailijana Harvardin yliopiston musiikkitieteen laitoksella Yhdysvalloissa syventyen erityisesti Wieniläisklassismin moniin ulottuvuuksiin.

Hän on esittänyt sekä Beethovenin että Mozartin pianosonaatit useissa runsasta huomiota saaneissa konserttisarjoissa Suomessa ja Yhdysvalloissa. Ensimmäisenä suomalaispianistina Jumppanen on levyttänyt Beethovenin 32 pianosonaattia.

Kansainvälisen solistiuransa lisäksi Jumppanen on suosittu opettaja, joka on toiminut mm. Sibelius-Akatemian vierailevana professorina. Vuosina 2015–21 hän toimi kansainvälisen PianoEspoo-festivaalin taiteellisena johtaja ja vuosina 2021–25 hän toimii Melbournessa sijaitsevan Australian National Academyn taiteellisena johtajana. Jumppanen on myös pohjoiskalottialueella järjestettävän monitaiteisen Väyläfestivaalin taiteellisen toimikunnan puheenjohtaja. Monien levypalkintojen lisäksi Paavali Jumppanen on saanut Jenny ja Antti Wihurin Rahaston tunnustuspalkinnon suomalaisen kulttuurielämän hyväksi tekemästään työstä.

Jukka Untamala, kapellimestari

Jukka Untamala kuuluu musiikkielämämme mielenkiintoisten moniottelijoiden joukkoon ja on tunnettu kapellimestarina, kamarimuusikkona, viulistina, sekä konserttisarjojen ja festivaalien innovatiivisena suunnittelijana. Hän on toiminut Joensuun kaupunginorkesterin taiteellisena johtajana vuoden 2025 alusta lähtien, jonka lisäksi hän toimii Lohjan kaupunginorkesterin taiteellisena johtajana. Hän on myös Kamus-kvartetin alkuperäisjäsen ja yhdessä kvartetin jäsenten kanssa merkittävän kamaritaidefestivaalin, Meidän Festivaalin taiteellinen johtaja. Hän toimii myös yhtenä taiteellisista johtajista uudessa, vuonna 2022 aloittaneessa kansainvälisessä kamarimusiikkisarja Helsinki Seriösissä.

Kapellimestarina hän on vuoden 2016 debyyttinsä jälkeen johtanut kiitettyjä konsertteja ja suurproduktioita useiden Suomen kaupunginorkesterien, kuten mm. Turun, Jyväskylän, Vaasan ja Joensuun kaupunginorkesterien, sekä Keski-Pohjanmaan kamariorkesterin vierailijana. Solistina hän on toiminut viimeksi mainitun lisäksi mm. Lappeenrannan ja Joensuun kaupunginorkesterien kanssa ja ehtinyt toimia konserttimestarina ja äänenjohtajana useissa maamme huippuorkestereista.

Untamala tunnetaan myös aktiivisena kamarimuusikkona ja hän onkin vieraillut lähes kaikilla Suomen suurimmista festivaaleista ja esiintyy säännöllisesti eri puolilla Eurooppaa. Kamus-kvartetin kanssa hän on voittanut useita kilpailupalkintoja, mm. Kuhmon kansainvälisissä kamarimusiikkikilpailuissa, sekä tunnustuksia, kuten vuoden 2018 parhaan levyn EMMA-palkinnon ja YLE:n vuoden levy -palkinnon vuonna 2016. Laajat opintonsa hän on käynyt viulistina Sibelius-Akatemiassa, kamarimuusikkona Euroopan Kamarimusiikki-akatemiassa, sekä kapellimestarina Jorma Panulan johdolla.

Teosesittelyt

Sally Beamish: Whitescape

Sally Beamish (s. 1956) aloitti uransa alttoviulistina mm. Raphael-kamariyhtyeessä, mutta 1990-luvulta lähtien hän on keskittynyt säveltämiseen, jota hän opiskeli Manchesterissa mm. Anthony Gilbertin ja Lennox Berkeleyn johdolla. Alttoviulun saloihin häntä johdatti Bruno Giuranna Detmoldissa.

Beamish on vakiinnuttanut asemansa yhtenä sukupolvensa ansioituneimmista ja menestyksekkäimmistä britisäveltäjistä. Hänen tyyliään voisi luonnehtia vilkkaan musiikillisen mielikuvituksen ohjaamaksi kohtuulliseksi modernismiksi. Monilla hänen teoksistaan on ulkopuolinen runollinen heräte, mutta pääosaan nousevat soittimellinen kekseliäisyys ja laajalta alalta suodatetut musiikilliset vaikutteet.

Whitescape (2000) valmistui Skotlantilaiselle ja Ruotsalaiselle kamariorkesterille Beamishin toimiessa molempien orkesterien residenssisäveltäjänä. Teoksen taustana oli tohtori Frankensteinin kehittäneen kirjailija Mary Shelley'n (1797-1851) elämään perustuva oopperahanke. Beamish kuvailee Whitescapea eräänlaiseksi luonnoskokoelmaksi, jossa pääosassa ovat oopperan välisoittoina kuultavat unet ja maisemakuvat.

Shelley'n romaanissa tohtori Frankenstein jahtaa luomaansa hirviötä arktiseen pohjoiseen, jonka kylmä ja tyhjä maisema kaikuu Whitescapessa. Tarinan syvimät pelot herättää yksinäisyys ja hylätyksi tulemisen tunne, joista kärsi sekä Shelley että Frankensteinin hirviö. Musiikissa kaikki on sekoittunut unenomaiseksi näyksi, jossa orkestraalisesta autiudesta kohoaa yksinäisiä sooloja ja sydämenlyöntejä. Kriisiytyvään huipennukseen ui mukaan psykologinen kauhuelementti, joka uppoo lopussa takaisin vaanivaan hiljaisuuteen.

Wolfgang Amadeus Mozart: Sinfonia nro 25 g-molli KV 183

Wolfgang Amadeus Mozartin (1765-1791) ihmelapsikiertueet tutustuttivat hänet varhain Euroopan hienoimpiin hoveihin ja ylelliseen elämäntapaan. Myöhemmin matkat harvenivat, eikä Mozart viihtynyt provinsiaalisessa Salzburgissa.

Vuosina 1773-75 Mozart sävelsi Salzburgissa seitsemän sinfoniaa, joita seurasi pitkä tauko ennen seuraavaa sinfoniaa, vuonna 1778 valmistunutta "Pariisilaista" (nro 31 KV 297). Yhtäkkisen sinfoniavyöryn taustalla näyttää olleen Mozartin isänsä kanssa Wieniin loppukesästä 1773 tekemä matka. Tuon matkan aikana Mozartit toivoivat pääsevänsä tarjoamaan palveluksiaan keisarinna Maria Teresialle, mutta hovikiinnitys osoittautui pilvilinnoiksi.

Ei ole tiedossa, mitä musiikkia Mozart tuon matkan aikana kuuli, mutta välittömästi kotiin palattuun hän sävelsi tuohon astisen tuotantonsa rajuimman ja suurimman soitinteoksen: sinfonia g-molli KV 183 on päivätty lokakuun viidennelle 1773.

Wienissä esitettiin vuosina 1772-73 mm. Hassen, Gluckin, Vanhalin ja Haydnin sävellyksiä, jotka kuuluivat wieniläisklassismia kuohuttaneeseen "Sturm und Drang" -periodiin.

Tämä erityisesti Haydnin tuotannossa näkynyt muotivirtaus toi klassiseen musiikkiin hetkeksi palavat intohimot ja synkeät mollitunnelmat. Jostain tällaisesta lähteestä Mozart sai luultavasti vaikutteet sinfoniaansa nro 25.

Mozartin g-molli-sinfonian ankara ja suorasukainen mollitunnelma on silti hätkähdyttävä, säveltäjän elämästä ei kuitenkaan löydy mitään jälkiä henkilökohtaisesta kriisistä. "Pieneksi" g-molli-sinfoniaksi teos on ristitty vain "suuren" (nro 40 KV 550) vuoksi. Tosiasiassa KV 183 on kaikkine kertauksineen epätavallisen pitkä ja soitinnukseltaan (4 käyrätorvea) jyhkeä.

Ensimmäinen osa (Allegro con brio) syöksyy eteenpäin armottomina kolkuttavissa synkoopeissaan ja kohtalouskoinen tunnelma tuo väistämättä mieleen d-molli-pianokonsertton aloituksen. Sivuteemat eivät tuo lohtua ja kehittelyjakso sekä coda vain tiivistävät aloituksen rusentavaa voimaa.

Sordinoitujen viulujen ja fagottien vuoropuhelu Andantessa on huojentunut, osan arkaainen antifonia, salamyhkäinen ajatustenvaihto, ja sirosteleva sivuteema saavat myös tumman mollikohtauksen huolekseen.

Menuetti on harvinaisen tyyliä ja päättäväinen, teeman toinen puolisko, kuten usein Mozartilla, väläyttää hellämielisempiä sävyjä. Triotaite on erikoisuus, pelkille puhaltajille sävelletty "Harmonie". Harmonie-musiikilla tarkoitettiin 1700-luvulla viihteellisiä ja idyllisiä puhallindivertimentoja ja -serenadeja.

Sonaattimuotoinen finaali (Allegro) tuntuu ensiosaan painokkaammalta. Teema alkaa hiljaa unisonossa syöksähtääkseen eteenpäin jälleen synkkooppien saattelmana. Vaikka sivuteema on leppeämpi, temperamenttinen päätaite, korkealla kiirivine käyrätorvineen ja tiivis kehittely eivät päästä otteestaan. Mutta Mozartin synkimmässäkin musiikissa on myös mikrotaso, jossa mikään ei ole mustavalkoista – myös tragediassa on inhimillinen mittakaava.

Johannes Brahms: Pianokonsertto nro 1 d-molli op. 15

Johannes Brahmsin (1833-1897) säveltäjäuran alkutaival oli kamppailua taiteellisten ja henkilökohtaisten ongelmien kanssa. Brahms tapasi vuonna 1853 Robert Schumannin ja teki häneen vaikutuksen monumentaalisilla pianosonaateillaan. Vanhemman säveltäjän profeettalliset ennustukset lisäsivät nuoren hampurilaistulokkaan paineita.

Brahms työskenteli keväällä 1854 kolmiosaisen, kahdelle pianolle tarkoitetun sonaatin parissa, mutta soitettuaan teosta yhdessä Clara Schumannin kanssa, hän ryhtyi vuonna 1855 laatimaan sonaatista sinfoniaa. Tässä vaiheessa teoksen hitaana osana oli surumarssi, joka sijoittui vuonna 1868 valmistuneen Saksalaisen requiemin toiseksi osaksi. Vuodesta 1856 alkaen Brahms muovasi sinfoniasta kolmiosaista pianokonserttoa, mutta pelkäsi menettäneensä tuoreen otteen materiaaliin.

D-molli-pianokonsertton yksityinen kantaesitys Hannoverissa vuonna 1859 oli suopea, mutta mendelssohnilaisen tradition keskuspaikassa Leipzigin muutamaa päivää myöhemmin konsertto ei saanut armoa sen enempää konservatiivien kuin uussaksalaisen koulukunnan silmissä. "Paheksuvaa siihenää ja kolme laiskasti läpsähtävää käsiparia", muisteli säveltäjä.

Ensimmäisessä pianokonsertossa op. 15 kuuluu pitkä ponnistelu, mutta monumentaalisessa ensimmäisessä osassa (Maestoso) vaativa sävellysprosessi saa vaikuttavan musiikillisen tulkinnan. Orkesterin dramaattinen aloitus ärisevine käyrätorvineen, kumisevine patarumpuineen ja taisteluhenkisesti leimuavine jousiteemoineen paljastaa sinfonisen mittakaavan. Julmistunutta teemaa terävöittävät trillit eivät ole koristeellisia, vaan pikemmin kiihkeän jännitteen tunnuksia, joiden edessä lyyriset sivuteemat taipuvat alistuneesti.

Orkesterijohdannossa puhalttaa kreikkalaisen tragedian fatalismi ja pianon sisääntulo soi schumannilaisin sävyin, kunnes se tarttuu trilliaiheisiin. Runsas sivuaiheiden joukko vie Brahmsin laajan sonaattimuodon eeppiseen kerrontaan. Piano ottaa stoalaisesti vastaan kohtalon iskut, kommentoi ja kehittää sivuteemoja, mutta tempaa aloitteen kehittelyssä. Koodassa johdantoaihe jyrää orkesterin ja massiivisen pianotekstin voimalla vastakkaiset sivuteemat alleen ja sinetöi ensimmäisen osan yhtä ankarasti kuin sen aloittikin.

Hidas osa (Adagio) alkaa jousien lempeään haikealla aiheella, joka etenee orkesterin korkean ja matalan rekisterin vuoropuheluna, kunnes piano aloittaa mietteliään soolonsa. Bassoäänien tummat sävyt ankkuroivat musiikin ylevään tunnelmaan, johon piano liittyy yksinpuheluna etenevän sooloäänien. Väliaine luiskahtaa paikalleen huomaamattomasti, eikä sen intohimoisemmat äänenpainot tuo voimakasta kontrastia. Pääjakson kertauksessa Brahmsin pyrkimyksenä on välttää toistoa ja pianon repliikit nousevat esiin taitavasti muunneltuina

Finaalirondo (Allegro non troppo) käynnistyy pääteemalla, jonka luonne viittaa enemmän kontrapunktiseen potentiaaliin kuin sujuvaan orkesterinkäsittelyyn. Huolimatta päättäväisestä liikkeestä teoksen ankara ilme ei lepy ja totisissa fuugajaksoissa kaikuvat barokin opit. Sonaattimuotoon viettävän päätösoosan loppurutistukseen Brahms lataa kuitenkin voitokasta juhlatunnetta ja katarttista helpotusta.

Antti Häyrynen

>KULTTUURIKIMARA

Kynttiläkonsertti

Ke 11.2. klo 18 | Carelia-sali

Uudenvuodenjuna

To 19.2. klo 18 | Carelia-sali

Planeetat

To 26.2. klo 18 | Carelia-sali

Pohjoisen valo

To 12.3. klo 18 | Carelia-sali

J•ENSUU

>KULTTUURI- >KIMARA 2026

Lisätiedot: >> joensuu.fi/kulttuurikimara

I VIULU

Mariko Matsumoto | konserttimestari
Maaria Leino | vuorotteleva konserttimestari
Konstancja Smolorz
Eeva Vesämäki
Beata Kavander
Lazar Nikolic

II VIULU

Ilona Piirainen | äänenjohtaja
Elina Jalas | varaäänentohtaja
Alina Hiltunen
Grażyna Wendland-Górzyńska
Paweł Domański

ALTOVIULU

Boris Popov | äänenjohtaja
Ulla-Riikka Karvinen | varaäänentohtaja
Sławomir Górzyński
Katri Hänninen

SELLO

Akito Goto | soolosello
Piotr Sobczak | äänenjohtaja
Konstantin Mishukov | varaäänentohtaja
Claire Lacey

KONTRABASSO

Joel Madetoja | äänenjohtaja
Kari Räsänen | varaäänentohtaja

LYÖMÄSOITTIMET

Hannu Porkka | äänenjohtaja
Berk Şençolaklar

HUILU

Alexander Viazovtsev | äänenjohtaja
Jin-Ah Lee | varaäänentohtaja

OBOE

Jonna Staas | äänenjohtaja
Gabriela Dogaru | varaäänentohtaja

KLARINETTI

Petri Vallius | äänenjohtaja
Elina Pyykönen | varaäänentohtaja

FAGOTTI

Lauri Mykrä | äänenjohtaja
Boğaç İpeklioğulları | varaäänentohtaja

KÄYRÄTORVI

Jussi Järvenpää | äänenjohtaja
Hannu Korkalainen | varaäänentohtaja
Fanny Niittymaa
Lauri Vasala

TRUMPETTI

Kyösti Varis | äänenjohtaja
Matti Rajas | varaäänentohtaja

JOENSUUN
KAUPUNGIN-
ORKESTERI